

**Dr. Sári Mihály – Dominek Dalma:
Iskola a múzeumban.**

A Szépművészeti és a British Múzeum: összehasonlítás, következtetés és javaslatétel.

Kivételes sajátossága életünknek, a felgyorsult eseményáradat. A múzeumi funkciók is folyamatosan változnak, hiszen míg a XVIII. században a fő szerepet a múzeumok a kincsek és a ritkaságok felhalmozásának, illetve az emocionális élmények szerzésének szentelték, addig a XXI. században már a fő funkciók között megjelenik az oktatás, a szórakoztatás és a múzeumi nyelvtanulás is. Egyre népszerűbbek a múzeumokban a képzések, melyek a társadalom számára nélkülözhetetlen.

Az elmúlt időszakban bukkant fel egy új kifejezés, mely pontosan kifejezi a múzeumok napjainkban egyre elterjedtebbé váló új feladatát. Ez a szó egy angol kifejezésekből összevont szó, mely magyarra fordítva a következő: szórakoztatva oktatni, vagy oktatva szórakoztatni. A múzeumi oktatás egyik nagy előnye az iskolai oktatással szemben, hogy magában a múzeumi térben zajlik a tanítás. Ezt az előnyt még erősíteni kell azáltal, hogy olyan programokat kínáljon a múzeum látogatói számára, melyek szórakoztató jellegük, aktivitásuk vagy interaktivitásuk révén lehetővé teszik a hatékonyabb tanulást (Foghtúy K. 2006).

A múzeumok nagy száma és sokszínűsége magyarázhatja azt a tényt, hogy nincs egységes modell a múzeumpedagógiára. Nehéz pontosan meghatározni a múzeumi látogatások során tanultakat és felmérni egy-egy tárlatvezetés vagy múzeumi óra hatékonyságát. Az iskolai látogatások sikere szempontjából a tanárok szerepe létfontosságú, hiszen ők látják tisztán és világosan, hogyan illeszthetők a múzeumlátogatások szervesen és logikusan a tanmenetbe. Ha a múzeumi területről tanárokat s így a diákokat is előzetesen informálják, felkeltik az érdeklődésüket, a múzeumi látogatás is jól szervezett és hatékony lesz. Az iskolák és a múzeumok kapcsolata jelentős segítség az iskola oktató-nevelő munkájához. Hiszen tanulni nemcsak az iskolában lehet. A múzeum számtalan lehetőséget kínál arra, hogy a múltban és a jelenben élő emberek élete, kultúrája, az ember és a természet kapcsolata érthetőbbé váljon a gyermekek számára.

A kutatás két múzeumról szól andragógiai és pedagógiai vonatkozásban. Az egyik intézmény az angliai British Museum, míg a másik a magyarországi Szépművészeti Múzeum. A kutatás célja: bemutatni, hogy mely elemekben azonos illetve különböző a két országos szintű múzeum működése. Egy részletes kutatási metodika áll az elemzés mögött, azonban a kutatási módszereim részletes bemutatásától itt eltérnék.

A múzeum alapfeladata a gyűjtés, a konzerválás, a kutatás és a tanítás. Az alapfeladatok köre az elmúlt évtizedek folyamán sokat bővül, így ma már szerepet kap a kiállítás, a szórakoztatás. Közös vonások a két múzeum között, hogy mindkét intézményben alapkutatásokat végeznek, melynek eredményeit később megosztják a látogatókkal. Konzerválják a tárgyakat, hogy a jövő generációi számára is hozzáférhetőek maradjanak, és ők is megismerhessék a „titkokat”. Szórakoztat, hiszen színes programokkal várják a látogatókat. Kiállításokat szervez mind két múzeum, melyek nagyrészt időszakos kiállítások, de természetesen mindkét intézményben jelen van az állandó kiállítás is. A marketing tevékenységről sem feledkeznek el, hiszen ez a terület szükséges ahhoz, hogy a társadalom minden rétegét megszólítsák, illetve felkeltsék az érdeklődésüket.

A British Museum több programot szervez, mint a Magyar Múzeum. A megfigyelések alapján megállapítható, hogy a Szépművészeti Múzeumban nincs lehetőség nyelvtanulásra. A British Museumban van olyan program, amelyben a külföldi látogatóknak lehetőségük nyílik arra, hogy az angol nyelvet jobban elsajátítsák. Erre az ottani múzeumpedagógusok egy újfajta programot hoztak létre. A felnőttek és diákok választhatnak a napi galériai-vezetések, a

kuratori beszélgetések és a magas színvonalú gyűjtemények között. A tanulmánynapokon – melyet szintén számukra szervez a British múzeum – bepillantást nyerhetnek minden ősi és modern kultúrába a világ bármely tájáról. A múzeumnál a szakértőknek az a céljuk, hogy segítsék a gyerekeknek és a felnőtteknek értékelni a gyűjteményeket. A gyermekeknek szervezett programok közül a British Museum előtérbe helyezi az állatokkal való megismertetést is. Betekintést enged számukra a kínai, európai, afrikai és a közel-keleti kultúrákba is. Például Hadrian hadvezér életét és kalandjait is meghallgathatják előadásban a gyerekek, majd elkészíthetnek magunknak egy tetszőleges tárgyat, de természetesen csak olyat, mely kapcsolódik a témához. A Szépművészeti Múzeumban is sok gyermekprogram van, de ezek többségükben az európai kultúrához kapcsolódnak. Állandó kiállításukban a bemutatni kívánt tárgyaknak csak egy része található. Az összehasonlító elemzések készítése révén megállapítható, hogy a múzeumok tevékenységei felnőttoktatásuk és felnőttképzésük alapján, valamint a gyermekek és időskorú részére indított programjaikat tekintve a múzeumpedagógiai feladataik közel megegyeznek. Megtalálható mindkét intézmény programja között a saját kézzel készített tárgyak készítése, vagy a tapintható tárlatvezetés, de a fogyatékkal élőknek készített programok is közel megegyeznek. Mindkét múzeum szervez tanárképzést, de különböző formában valósítja meg, hiszen a British Museumban ez a képzés erőteljesebb, mint a Szépművészeti Múzeumban.

Összehasonlítás

Nyitva tartás:

British Museum: Hétfő, kedd, szerda, péntek, szombat, vasárnap: 10.00 – 17.30-ig.

Csütörtökön és pénteken 10.00 – 20.30-ig.

Szépművészeti Múzeum: Hétfő: szünnap, kedd-szerda: 10-18 óráig, csütörtök: 10 – 22 óráig, péntektől vasárnapig: 10 – 18 óráig.

Belépőjegy:

British Museum: ingyenes a látogatás.

Szépművészeti Múzeum: Belépőjeggyel lehet megtekinteni a kiállításokat. Belépőjegyek:

Állandó kiállítás: Teljes árú: január 1-jétől: 1400 Ft, Kedvezményes: január 1-jétől:

700 Ft, 10%-os kedvezményes: 1100 Ft. Az időszakos kiállítások belépődíjainak árai a kiállítások függvényében változnak. Jegybevétel 2007-ben: 998,5 millió Ft, 2008-ban a jegybevétel 60,7%-a volt a 2007-es bevételnek.

Kiállítások:

British Museum: Brit őstörténet és a római hódítás kora, Egyiptom, Európa, Afrika, ókori görögök és Róma, Ázsia kultúrája. A leggazdagabb gyűjteménnyel rendelkezik.

Időszakos kiállítások is vannak.

Szépművészeti Múzeum: Állandó kiállítása: ókori kultúrák, az európai képzőművészet valamennyi korszakát és stílusirányzatát felölelő kiállítás. Legfontosabb gyűjteményei: antik-, egyiptomi-, grafikai-, régi szobor és modern gyűjtemény, régi képtár.

Időszakos kiállításai a honlapon megtalálhatók.

Állandó kiállítások:

British Museum: Brit őstörténet és a római hódítás kora, Egyiptom, Európa – például: 1939-ben fedezték fel angolszász királyi temetkezési kincseket. Afrika – Afrikai szobrok, kelmék és a grafikus művészek alkotásainak érdekes kollekciója. Ókori görögök és Róma – A múzeum leghíresebb kincse az Elgin márványok például itt található. Ázsia – A kínai gyűjtemény jeles tagjai között szerepelnek különböző porcelánok és a Shang bronzszobrok.

Szépművészeti Múzeum: Régi képtár (a 12–18. századi európai festészet, köztük az olasz Bellini, Giorgione, Raffaello (Esterházy Madonna), Correggio, Leonardo da Vinci, Dürer, a németalföldi, id. Bruegel (Keresztelő Szt. János prédikációja), Bernart van Orley (V. Károly képmás), Rubens, Frans Hals, a spanyol El Greco (Bűnbánó Madonna), Velázquez (Étkező parasztok), Murillo, Goya stb. alkotásai). Egyiptomi gyűjtemény (az Óbirodalomtól az Újbirodalom koráig ívelő gazdag bemutató a Ptolemaios kori szentély reliefszeivel, az Abdallah Nirqiben végzett ásatás leleteivel stb.); német és osztrák biedermeier művek; Gótikus szobrok

Kiemelkedő attrakciók:

British Museum: Közel 4000 program fut egy évben. Például: évfordulókon mindig zenés, táncos mulatságot szerveznek; Karácsonykor hosszabb nyitva tartás, illetve hosszabb ingyenes tárlatvezetések.

Szépművészeti Múzeum: Közel 100 program van egy évben. Például: Múzeumok éjszakája, Sziget Fesztivál, Majális, Múzeum+.

Látogatószám:

British Museum: több mint 6 millió fő/2007

Szépművészeti Múzeum: 763 349 fő/2007; teljes áru jegyet vásárló: 300 229 fő/2007; Kedvezményes áru belépődíjat fizető: 272 086 fő/2007; Ingyenes látogató: 191 134 fő/2007

Internetes virtuális tárlatvezetés, múzeumi látogatószám:

British Museum: több mint 7 millió fő/2007

Szépművészeti Múzeum: 438 000 fő/2007

Interneten a múzeum honlapját keresi fel:

British Museum: 13 507 000 fő /2007

Szépművészeti Múzeum: 43 200 fő/2007

Múzeumpedagógiai foglalkozások száma:

British Museum: megközelítőleg 15 500/ 2007

Szépművészeti Múzeum: 2500/ 2007; a változás mértéke +9,8% /2008-ban

Múzeumpedagógiai foglalkozásokon résztvevők száma:

British Museum: 289 800 fő/2007

Szépművészeti Múzeum: 62 500 fő/2007; a változás mértéke +9,8% / 2008-ban

Tárlatvezetési díjak:

British Museum: felnőtteknek: 8 font; 12 éven aluli gyermeknek: 5 font; csoportos, 10 vagy annál nagyobb csoportnak 100 font. Ingyenes tárlatvezetések is vannak.

Szépművészeti Múzeum: magyar nyelven 20 főig, iskoláknak (60 perc) 5000 Ft; magyar nyelven 20 fő fölött 7000 Ft; idegen nyelven 20 főig 8000 Ft; idegen nyelven 20 fő fölött 10 000 Ft.

Könyvtár:

British Museum: A Múzeum keretein belül működik az angol uralkodók könyvtárából 1757-ben létrejött British Library is, mely többek között Charles Dickens és Karl Marx munkáinak is otthont ad. Mindennap bárki számára használható.

Szépművészeti Múzeum: a leggazdagabb és legszínvonalasabb művészettörténeti könyvtár az országban. Olvasótermét és annak szolgáltatásait egyre növekvő számban használják. Kutatók, egyetemi oktatók számára bármikor igénybe vehető, mások részére kedden áll rendelkezésre.

A múzeumok műtárgyállománya:

British Museum: megközelítőleg 13 millió tárggyal büszkélkedhet a múzeum.

Szépművészeti Múzeum: megközelítőleg 125 000 tétel. A sokszorosított grafikai anyag mellett mintegy 25 000 az egyedi műtárgyak száma. A múzeum fő művei közé körülbelül 300 mű számít.

Megközelítésük:

British Museum: Metróval: Holborn állomás, melytől 7 percre van gyalog; Tottenham Court Road állomás, melytől 6 perces sétával érjük el a múzeumot. Russell Square állomástól 10 perces sétára van; Goodge Street állomástól 13 percre van gyalog. Busszal: 1, 7, 8, 19, 25, 38, 55, 98, 242: Leszállás a New Oxford Street megállóhelyen. 10, 14, 24, 29, 73, 134, 390: Leszállás a Tottenham Court Road, északi és a Gower Street, déli megállóhelyein. 59, 68, X68, 91, 168, 188: Leszállás Southampton Row megállóhelyen. Autóval: Bloomsbury Square, London, WC1A 2RJ cím, parkoló rendelkezésre áll a múzeumnál.

Szépművészeti Múzeum: Metróval: A kis földalattival a Hősök tere vagy Bajza utcai megállója felől. Busszal és trolival: a 4-, 20-, 30-as busszal és a 75-ös, 79-es trolibusszal a Hősök tere felől; a 72-es trolibusszal a Szondi utca felől. Autóval: 1146 Budapest, Dózsa György út 41. Parkoló nincsen a múzeumi látogatók részére.

Programok összehasonlítása

Nyelvprogramok: a British Museumban külön úgynevezett nyelvprogramot indítanak. Ezen azok vehetnek részt, akiknek az angol nem anyanyelvük, de az angol nyelvet tökéletesíteni akarják. Ezt a programot ESOL – English for speakers of other languages nevezik. Ez inkább a felnőttképzési programjukban van jelen. A Szépművészeti Múzeumban jelenleg még nincs ilyen típusú foglalkozás. Azonban jó lenne, ha a magyar múzeumban is indítanának ilyen, de a múzeumi nyelvet angolul tanítanánk itthon is az erre vállalkozókat. Biztosan sokan szeretnék megtanulni világnyelven a múzeumok életéhez kapcsolódó szakszavakat.

Gyermek programok: a British Museumban fontos szempont, hogy a gyermekeket megismertessék az állatokkal, így számukra nagyrészt állatokkal foglalkozó programokat találnak ki a múzeumpedagógusok. Elkészíthetik a gyermekek például az egyiptomi macskát, mellyel az egyiptomi gyermekek játszottak több ezer évvel ezelőtt. A Szépművészeti Múzeumban inkább kézműves tábort szerveznek, festészetet tanítanak, vagy rajzolnak a gyermekek a pedagógusokkal. A tanóra anyagához kapcsolódva ismerkedhetnek meg a gyermekek a múzeum gyűjteményeivel, természetismeret, irodalom, történelem, rajz és társadalomismeret témakörökben. A választott tanórák témáját a pedagógus előzetesen egyezteteti a múzeumpedagógussal. A British Múzeum kreatívabb módon vonja be a kicsiket a programokban, kötetlenebb a foglalkozás. A gyermek döntheti el, mit szeretne készíteni, míg a Szépművészeti Múzeumban adott feladatok vannak.

Felnőtteknek kialakított programok: a British Museum szabad választást biztosít a felnőtteknek a napi galériai vezetésekből, a kurátori beszélgetésekből és a magas színvonalú gyűjteményekből egyaránt. Tartanak egy úgynevezett felnőtt tanulói hetet is, mely csak a felnőttekre koncentrál. A szakértőknek az a céljuk, hogy segítsék a felnőtteknek megérteni és élvezni a múzeum gyűjteményét. Ezekon kívül bepillantást nyerhetnek a felnőttek minden ősi

és modern kultúrába a világ bármely tájáról a tanulmánynapokon, melyet szintén számukra szervez a múzeum. A Szépművészeti Múzeum a felnőtteknek kerámiaképzést tart, előadások keretében beszélgető esteket, ezen kívül docens programmal is készül, hogy megismerjék a felnőttek a gyűjteményt. A múzeumi docensek, olyan kultúrmisszionáriusok, akiket a fogadó intézmény képez ki a saját irányadó értékeinek megfelelően. Minden leendő docensnek, függetlenül attól, hogy rendelkezik-e művészettörténeti diplomával vagy sem, el kell végeznie egy intenzív szakmai tanfolyamot, amely azt a célt hivatott elérni, hogy elmélyítse a résztvevő művészeti ismereteit, fejlessze interpretációs és kommunikációs készségét.

Pedagógusképzés: A British Museum komplexen képezi a pedagógusokat. A kurzusokon történelmi, művészeti megközelítéseken keresztül segítik az általános és középiskolai tanárokat egyaránt. Önálló tárlatvezetésre tanítják a pedagógusokat, megismertetik őket a múzeum történetével és kultúrájával. Előadásokat tartanak számukra, és a kézműves foglalkozásokba is bevonják őket. A British Museumban tréningek tartanak olyan tanárok számára is, akiknek a tevékenységük a speciális nevelési igényekre koncentrálódik, de ezen kívül megemlíthetjük a Schools Team egyedülálló professzionális kurzusát a múzeumnak, mely több elemmel és tantárggyal egészül ki:

- Online erőforrásokat használnak és interaktív whiteboards tárgyakat kívánnak feltárni
- Fejlesztetni kívánja a múzeum az angolnyelvet és az irodalmat
- Múzeumokon keresztül fejleszteni kívánja a tudást és a kutatásokat
- Korai évek és múzeumok történetét kívánják megismertetni

A kurzusokért fizetni kell, egy fél napos tréning £250 és egy teljes nap £400-ba kerül. A Szépművészeti Múzeum célja, hogy a pedagógusok önállóan használhassák a Szépművészeti Múzeum állandó és időszakos kiállításainak anyagát a tanórákon és a múzeumlátogatás során. A kurzus keretében a tanároknak lehetőségük van arra, hogy kipróbáljanak olyan feladat-, és foglalkozástípusokat, illetve játékokat és módszereket, amelyek segítenek a műalkotásokat élővé varázsolni. Időt szakítanak arra is, hogy a résztvevők megoszthassák egymással tapasztalataikat, ezzel is kölcsönösen bővítve módszertani ismereteiket. Választható témák: - Mitológiai és bibliai történetek a művészetben. - Műalkotások felhasználása az óvodában. - Ötletek a múzeumlátogatást megelőző felkészítő foglalkozásokhoz – dráma, reprodukciók, kreatív mozgás és tánc használata illetve a probléma megoldás technikái. - A művészet eszközei: perspektíva, emberábrázolás, kompozíció, színek és árnyékok. - Hasonló témájú festmények és szobrok összehasonlítása. - Kultúrák összehasonlítása: Különböző korok és civilizációk kedvelt témái. A hőstől a csendéletig. - Milyen a lélek, hányféle és hol lakozik? - Ön mit tanít? Foglalkozások kívánság szerint – Pl.: térképek, virágok, a víz, sportok, színek, évszakok, az öt érzék, állatok, árnyékok. A résztvevők iskolai munkájához illeszkedő foglalkozás felépítése.

Az összehasonlításból kiderül, hogy mely elemekben és képzésekben kell javítani a magyarországi Szépművészeti Múzeumnak és mit sajátíthat el a British Museum. Javaslatként megjegyezhető, hogy míg a Szépművészeti Múzeumban a programok száma alacsony, a képzések száma kevés, ennek ellenére nagy hangsúlyt fektetnek a képzésekre. A British Museumban is szélesíteni kellene az önkéntes tárlatvezetői programot, minél több ember kellene kiképezni a londoni múzeumnak is, ezzel lehetőséget adni fiatal múzeumpedagógusoknak, tárlatvezetőknek. A magyar múzeumban kevés a hirdetés, ezen azért kellene változtatni, mert ha a látogató nem tudja, hogy milyen időszakos kiállítást szervezett a Szépművészeti Múzeum, nem is tekinti meg. Több helyen kellene megjelentetni ezeket a programokat. Ugyanez vonatkozik a képzésekre is. Sokan nincsenek tisztában azzal, hogy egyáltalán vannak ilyen lehetőségek a múzeumban. A múzeum könyvtára csak egy héten egyszer érhető el a lakosság számára a Szépművészeti Múzeumban, kivéve a kutatókat

és az oktatókat, míg ha a British Museum könyvtárába szeretnénk betekintést nyerni, a hét bármely napján megtehetjük azt. A nyitva tartás idejéből levonhatjuk a következtetést és nálunk is be kellene vezetni a londoni nyitva tartást, hiszen nálunk a látogatóknak tisztában kell lenniük azzal a ténnyel, hogy a Szépművészeti Múzeumban hétfőnként szünnap van, míg ha Londonba utazunk, biztosak lehetünk benne, hogy a British Museum kapui minden nap nyitva állnak a turisták előtt. Jobb lenne, ha Magyarországon is minden nap nyitva tartanának. Nagy az eltérés a belépőjegyek terén: Londonban a British Museumot ingyenesen látogathatjuk, csak a plusz szolgáltatásokért kell fizetni, például az audio guide használatáért, míg a Szépművészeti Múzeumban már a belépésért is fizetni kell. A vezetőség elmondása szerint szükségük van a bevételre, hogy talpon maradhasson a múzeum, azonban ha a költségvetését megnézzük, kiderül, hogy az állam 100%-ban támogatja a múzeumot (igaz, hogy ez csak papírforma). A két múzeum nagyságát tekintve eltérő, így a kiállítások száma és a kiállított tárgyak száma is ennek megfelelően alakul. A múzeumi alapfeladatok azonban közel azonosak, hiszen minden feladatot ellátnak, amit szükséges. Múzeumpedagógiaiailag azonban van még tanulnivalónk. A British Museumban bátran fordulhatunk a teremőrökhöz, ha valami érdekességet meg akarunk tudni egy adott tárgyról vagy festményről, hiszen tárlatvezetői képzéseken vesznek részt, hogy segítségükre legyenek a látogatóknak. Ezzel szemben a Szépművészeti Múzeumban még csak most kezdték el szervezni a képzést, de nálunk gondod jelent az idegen nyelv ismerete is, igaz a British Museum előnye, hogy az angol világnyelv, így a teremőröket csak a tárlatvezetésre kell megtanítani. Magyarországon azonban nemcsak tárlatvezetői képzéseket kell indítani a teremőrök számára, hanem nyelvi képzést is.

Felhasznált irodalom:

Ash, T.: Where Do We Go from Here? In: Visions of Europe. Time Special Issue, Winter 1998–1999.

Axford, B. – Huggins, R.: Towards a post-national polity: emergence of the Network Society in Europe. In: Whose Europe? The turn towards democracy. (Szerk: Smith, D. – Wright) S. London: Blackwell. 1999. 173–206.

Delant y, G.: Inventing Europe: Idea, Identity, Reality. 1995. London: MacMillan. E St. John Broks, Sir Hans Sloane: The Great Collector and his Circle. London. 1954.

El-Omani, Anne: A múzeumpedagógusok képzése. in: Dr. Foghtűy Krisztina (szerk): Szemelvények az amerikai múzeumpedagógia szakirodalmából. B+V Könyvkiadó, Budapest, 2000. 76–81.

Foghtűy K.: Iskolán kívüli nevelés. Bölcsész Konzorcium, Budapest, 2006.

Garas K.: Szépművészeti Múzeum. Corvina. 1985.

Gavin R. de Beer , Sir Hans Sloane and the British Museum. London. 1953.

Koltai Zs.: A múzeumok élethosszig tartó tanulással kapcsolatos új feladatai, kihívásai és lehetőségei az amerikai szakirodalom és gyakorlat tükrében. Tudásmenedzsment, 2007.8/2. 61–66.

Mac Gregor, Arthur: Sir Hans Sloane. Collector, scientist, antiquary. London:1994.

Enlightenment. Discovering the World in the Eighteenth Century. Kiállításkatalógus. London. British Museum; 2003.

Németh B.: Az élethosszig tartó tanulás koncepciója és a felsőoktatás modernizációjának kapcsolata. Tudás Menedzsment, 2002. március, 97–102.